

AYOLLAR KIYIMLARNI DIZAYNLASH VA MODELLASHDA MANEKEN DIZAYN USULI

Yaraliyeva Muqaddas Nematullayevna

Oqqo'rg'on 1-son kasb-hunar maktabi

ishlab chiqarish ta'lim ustasi

Annotatsiya: *Ishlab chiqaruvchilar sifatida biz kiyimni tasarruf qilamiz, yaratamiz, taklif qilamiz va sotamiz. Ammo, do'konlarda tayyor kiyimlarning ko'pligiga qaramay, ba'zi xaridorlar, shuningdek, nostandart o'lchamga ega bo'lganlar, tajribali tikuvchi yoki atelyega borib o'ziga mos va xos bo'lgan kiyimlarni kiyishni tobora ko'proq afzal ko'rishmoqda. Bundan tashqari, ko'pchilik mustaqil ravishda yuqori sifatli mualliflik dizaynini amalga oshirish uchun kesish va tikish texnikasini o'zlashtirmoqdalar. Maqolada ana shunday kesish va tikishda keng foydalanib kelinayotgan maneken dizayn usuli haqida ma'lumotlar keltirilgan va atroflicha taxlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *dizayn, kesish, tikish, tikuvchi, SAPR, o'lchov, moda, sifat.*

KIRISH

Bugungi kunda kiyim-kechak sifati bilan bog'liq muammolar hech kimni chetlab o'tmaydi. Xaridor sifatida biz kiyim-kechak uchun quyidagi talablarga egamiz: qulaylik, hamyonboplik, moda va albatta sifat.

Hech kimga sir emaski, kiyim-kechak ishlab chiqarish ham ommaviy, ham individual tikuvchilik sharoitida asosiy maxsus fanlarni bilishni talab qiladi. Ular quyidagilar: dizayn, modellashtirish, tikuv texnologiyasi, materialshunoslik va kiyimning badiiy dizayni. Dizaynning dastlabki bosqichlarining paydo bo'lishi moslashtirilgan kiyimlarning paydo bo'lishi bilan bog'liq. "Tikuvchi" so'zi (frantsuzcha tailler) balandlik va o'lchovlarga ko'ra qilish degan ma'noni anglatadi.

Tahlil va natijalar. Kiyimning shakli va dizaynining rivojlanish tarixi shartli ravishda ikki yo'nalishga bo'linadi:

- insonning o'zi va jamiyat rivojlanishi bilan birga evolyutsion o'sish.
- moda ta'sirida kiyim shakli va dizaynini ishlab chiqish.

Kiyimlarni ishlab chiqish jarayoni tajriba to'plash, kesishlarni tiplashtirish, individual dizayn elementlarini mahkamlash va moddiy-texnika bazasi va umumiy madaniyat kabi yashash sharoitlariga mos ravishda kiyimni o'zgartirish bilan birga keladi. Bugungi kunda, SAPR (kompyuterli dizayn) tizimlari haqiqatga aylanganda, biz o'tgan asrning oxirida qanday dizayn usullariga ega bo'lganimizni, ular qanday ishlab chiqilganligini va nima uchun bizni turli xil kompyuter texnologiyalari kutayotganini eslash foydali bo'ladi.

Kiyim-kechak sanoati tarixi ko'plab dizayn texnikasini o'z ichiga oladi. Ularning katta xilma-xilligi yagona dizayn printsipining yo'qligi bilan izohlanadi. Va aslida, o'sha paytdagi har bir dizayn texnikasi naqshlarni loyihalash yoki qurishning texnik usullari bo'yicha tavsiyalar ko'rinishidagi muallifning amaliy tajribasini aks ettiradi, shuningdek, individual

dizayn nuqtalari va chiziqlarini tartibga solishda munosabatlardan foydalanishdir. O'zi anglagan va tahlil qilgan rasm asosida. Shu bilan birga, bunday dizayn usullarini yaratuvchilar konstruksiyalar va hisob-kitoblarning mantiqiy ma'nosini ochib bermadilar, balki ma'lum turdagi kiyim uchun naqshlar tayyorlash uchun tayyor yechimlarni taklif qildilar.

Kiyim dizaynining asosiy vazifasi - standart yoki individual o'lchov uchun qismlarning chizmalarini ishlab chiqish. Shunday qilib, har bir kiyim dizayn usuli quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- inson qiyofasi yoki tayyor mahsulot haqida ma'lumot (o'lchovlar, o'lchovlar jadvali)
- texnik hisob-kitoblar va formulalar ko'rinishida olingan ma'lumotlarni qayta ishlash usullari (ushbu formulalar yordamida konstruktiv bo'limlarning o'lchamlari va kiyim qismlari yig'inlari belgilanadi)
- kiyim konstruksiyalarini geometrik yasash va bo'linish usullari.

Shu bilan birga, shuni aytishimiz mumkinki, har bir dizayn texnikasi fizika, kesish, shuningdek, texnologik ishlov berish usullarini hisobga oladi va pirovardida bu ma'lumotlar har bir texnikaga xos bo'lgan ichki ma'lumotlarning doimiy tizimini tashkil qiladi.

Ko'pgina tikuvchilar va dizaynerlar tanish bo'lgan eng keng qo'llaniladigan dizayn texnikasi taxminiy usullardir. Shunday qilib, keling, taxminiy dizayn texnikasi guruhidan har bir maneken dizayn usulini batafsil ko'rib chiqaylik. Shuni ta'kidlash kerakki, ularning aniqligi dastlabki o'lchovlarning aniqligidan yuqori bo'lishi mumkin emas. Binobarin, dizayner inson qiyofasi haqida qanchalik ko'p ma'lumotga ega bo'lsa, u dizaynni shunchalik aniq tuzadi.

MANEKEN DIZAYN USULI

Maneken usul ko'p asrlar oldin paydo bo'lgan, ammo shunga qaramay, u bugungi kunda o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Ushbu dizayn texnikasidan foydalangan holda badiiy dizaynga muvofiq kiyim yaratish mahsulot uchun materialni to'g'ridan-to'g'ri odam figurasiga yoki manekenga prototiplash (ko'paytirish) orqali amalga oshiriladi. "Yumshoq haykaltaroshlik" texnikasining eksperimental yo'li inson qiyofasining anatomik xususiyatlarini va to'qimalarning shakllanish qobiliyatini yetarlicha to'liq hisobga olishga imkon beradi. Biroq, Maneken dizayn usuli juda "qimmatbaho" usuldir, chunki siz butun mato bilan ishlashingiz kerak, bu jarayonda barcha ortiqcha narsalarni asta-sekin kesib tashlashingiz kerak va armatura soni ham ortadi. Bir qarashda, bu oddiy va tushunarli texnika, ammo buning uchun mutaxassisdan rivojlangan badiiy did, shuningdek, katta professional mahorat talab etiladi. Hatto maneken dizayn texnikasidan foydalanishda yuqori malakaga ega bo'lish ham kiyim qismlarining aniq dizaynini olish kafolati emas. Shu sababli, ish jarayonida modelga ko'plab keyingi tuzatishlar muqarrar. Qismlarning dastlabki rivojlanishini nihoyat aniqlashtirish uchun bir nechta eksperimental namunalarni yaratish va sinab ko'rish kerak.

XULOSA

Bugungi kunda sof shaklda Maneken dizayn usuli juda kamdan-kam qo'llaniladi. SAPRning paydo bo'lishi va naqshlarni raqamlashtirish qobiliyati qo'g'irchoq yordamida kiyimning rivojlanishiga yangi hayot bag'ishladi va bugungi kunda eng muvaffaqiyatli maneken dizayn usuli foydalanish bilan birgalikda ishlaydi. Kiyimning yangi shakllarini yaratishda va uni individual ishlab chiqarishda qo'g'irchoq usulini qo'llamasdan amalga oshirish mumkin emas, xususan, har bir shaklga moslashish va moslashtirish qo'g'irchoq usulidan foydalanish ko'nikmalarini talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ayollar yengil kiyimi. Konstruksiyalash va modellashtirish. O'quv va metodik qo'llanma. Talqin. 2003

2. Г.К. Хдсанбоева, "Костюм дизайни" (5150900 Дизайн("Либос дизайни")) йуналиши, 5150901 Дизайн ("Либос дизайни") ва 5А320902 "Тикув бумлар технологияси ва конструкциясини ишлаш" мутахассислар талабалари учун мулжалланган дарслик),

3. Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers, 15(3), 49-57.

4. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. Universum: технические науки, (8-1 (77)), 27-29.

5. <https://uz.designhomebox.com/17202143-clothing-design-designing-and-modeling-clothes>

6. <https://cyberleninka.ru/article/n/kostyum-dizayni-loyihasini-yaratishda-ijodiy-manbadan-foydalanish>